Att utveckla den lokala attraktionskraften

Kenneth Nordberg
Nordregio och Åbo Akademi
KSP:s årskonferens 2026
Borlänge
Kenneth.nordberg@nordregio.org

Nordregio

Varför är platsattraktivitet viktigt just nu?

Demografiska förändringar förändrar spelplanen

Befolkningsminskning och åldrande befolkning i många regioner, samtidigt som befolkningen koncentreras till större stadsregioner. Särskilt utmanande för rurala och perifera områden. (OECD, 2022; 2023)

Konkurrensen om människor och kompetens ökar

En minskande befolkning i arbetsför ålder ger arbetskrafts- och kompetensbrist. Att attrahera och behålla människor blir avgörande. (OECD, 2022; 2023)

Platsens attraktivitet blir en utvecklingsfråga

Handlar inte bara om jobb. Ekonomiska möjligheter, bostäder, service, tillgänglighet, livskvalitet samt miljömässiga och sociala kvaliteter samspelar. (OECD, 2022)

Vad är det då som gör att människor vill stanna, flytta till eller återvända till en plats?

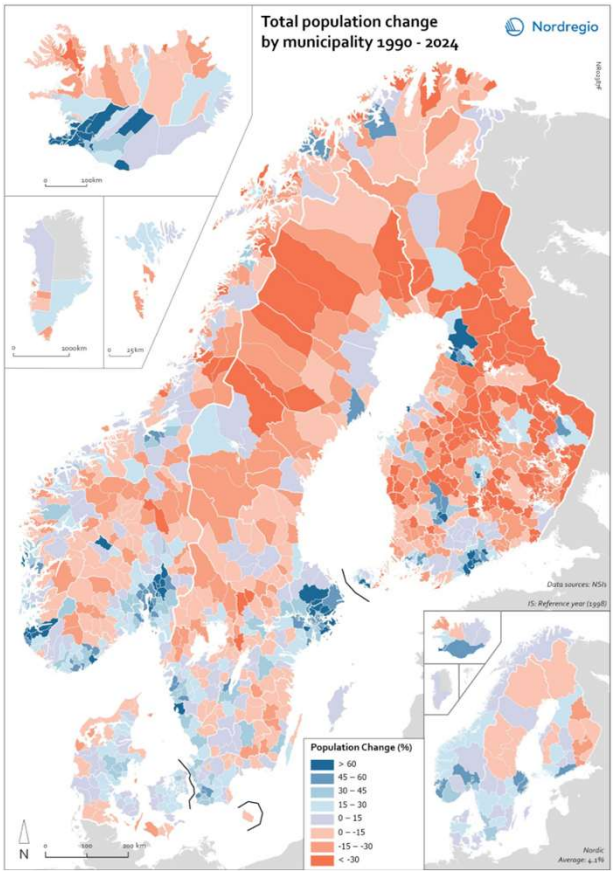

Nordregio

Platsattraktivitetens dimensioner

STRUKTURELL
Vad finns på platsen?

- Jobb
- Bostäder
- Service
- Kommunikationer
- Natur och fysisk miljö

SYMBOLISK
Vad betyder platsen?

- Identitet
- Tillhörighet
- Platsens berättelser
- Rykte och image
- ”Rural idyll”

DYNAMISK
Vad gör människor med platsen?

- Engagemang
- Föreningsliv
- Social innovation
- Lokalt entreprenörskap
- Gemensamt utvecklingsarbete

Attraktivitet är inte bara något en plats har, utan också något som människor upplever och är med och skapar.

Nordregio

1. Strukturell attraktivitet

Vad finns i platsen som påverkar vardagen

Boende och nöjen

Tillgång till bostäder, priser, boendemiljö, natur

Arbete

Lokala jobb, arbetsmarknad, möjlighet att pendla

Service

Skola, förskola, vård, handel, kultur, nöjen

Tillgänglighet

Vägar, kollektivtrafik, digital infrastruktur, avstånd

Nordregio

2. Symbolisk attraktivitet

Vad platsen betyder och hur den upplevs

Tillhörighet

Känner jag mig hemma här?

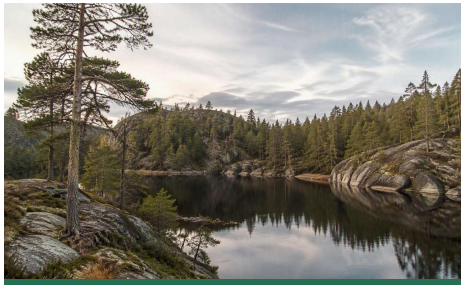

Platsens karaktär

Vad gör just den här platsen speciell?

Identitet och gemenskap

Vilka är ”vi”?

Berättelser och image

Vad förknippas platsen med – av de som bor här och av andra?

Samma landskap kan vara ”vacker natur”, ”hembygd”, eller ”ensamhet” beroende på vem som ser det.

Nordregio

3. Dynamisk attraktivitet

Vad gör människor tillsammans för att forma platsen?

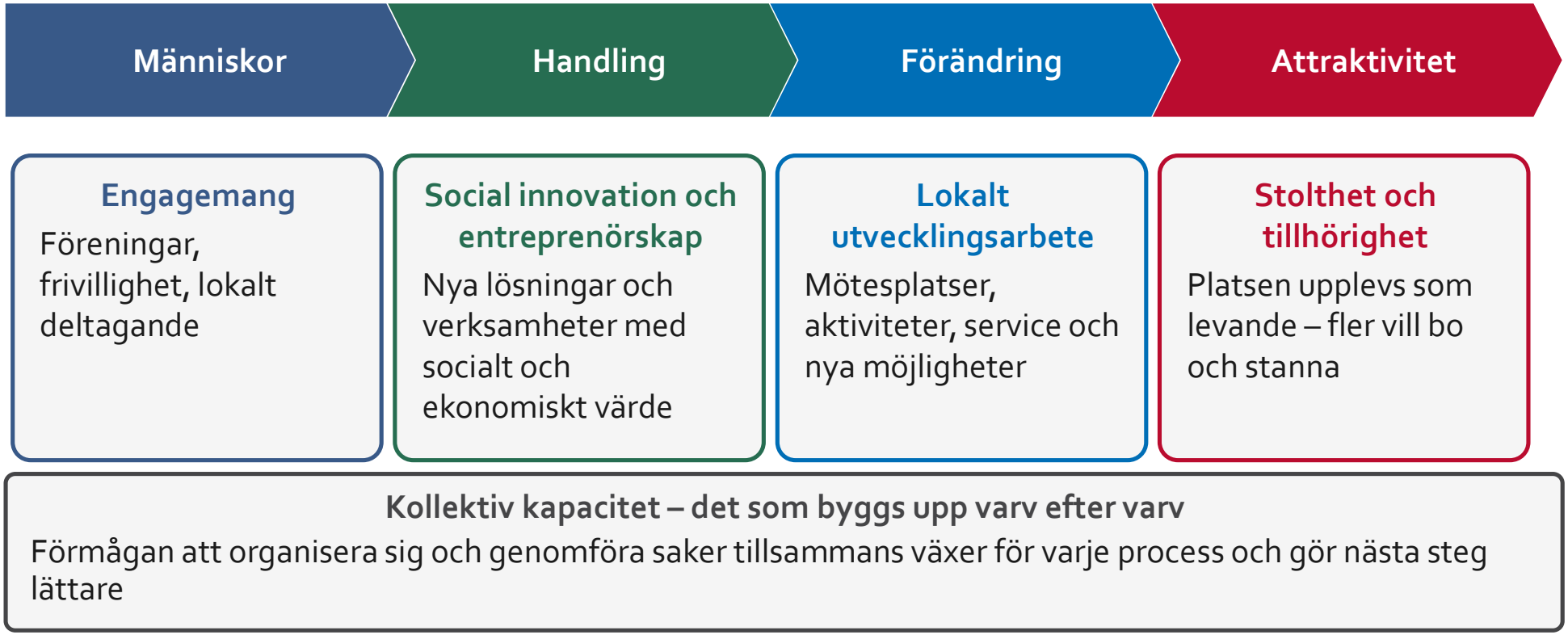

Nordregio

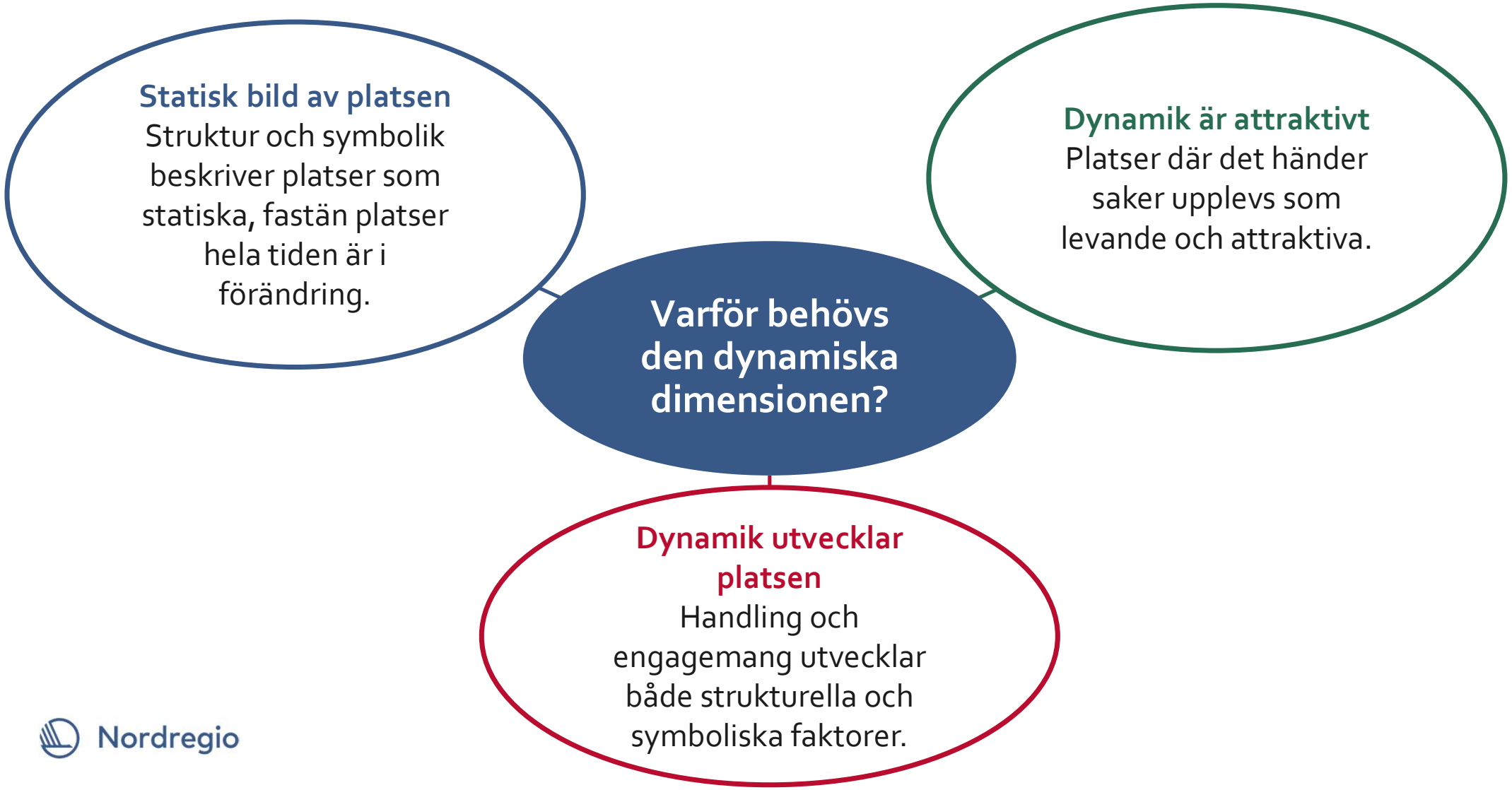
Statisk bild av platsen
Struktur och symbolik beskriver platser som statiska, fastän platser hela tiden är i förändring.
Dynamik är attraktivt
Platser där det händer saker upplevs som levande och attraktiva.
Varför behövs den dynamiska dimensionen?
Dynamik utvecklar platsen
Handling och engagemang utvecklar både strukturella och symboliska faktorer.

Nordregio

En plats är inte bara något vi har – den är något vi gör

Exempel: Bygdegården

Strukturellt
Det finns en bygdegård.

Symboliskt
Den är en viktig del av byns identitet.

Dynamiskt
Människor driver den, ordnar aktiviteter, söker finansiering, startar nya verksamheter och engagerar andra.

Platsen förändras – och dess attraktivitet kan förändras med den.

Nordregio

”Life course”: attraktivitet ser olika ut i olika livsskeden

Samma plats – olika attraktivitet

20-åringen

”Finns det utbildning, jobb och ett socialt liv?”

Barnfamiljen

”Finns bostad, skola, trygghet och natur?”

60-åringen

”Finns service, gemenskap och ett bra vardagsliv?”

Återvändaren

”Finns det något här som gör en återflytt möjlig?”

De tre dimensionerna är desamma – men deras betydelse förändras beroende på vem man är och var man befinner sig i livet.

Nordregio

Projekt: Home in the Nordics

Steg 1: Bygga kunskapsbasen – Varför flyttar människor till eller från ett område? Varför stannar de kvar eller återvänder?

Steg 2: Identifiera lösningar – Hur kan samhällen attrahera och behålla människor? Vad fungerar?

Steg 3: Att gå från insikt till påverkan – Vad har vi lärt oss? Vem kan dra nytta av det?

Projektmål: att ge lokala och regionala aktörer i Norden praktiska insikter för att stärka den lokala attraktiviteten

Identifiera lösningar – Hur kan samhällen attrahera och behålla människor? Vad fungerar?

Självdiagnostik: vilka är vi som plats, kommun, region?

Vilka metoder, verktyg och modeller är lämpliga?

Kartläggning av ”good practices"

~40 fall kartläggs baserat på typ av plats/region, typ av behov, metoder/modell som används, aktörer inblandade etc.

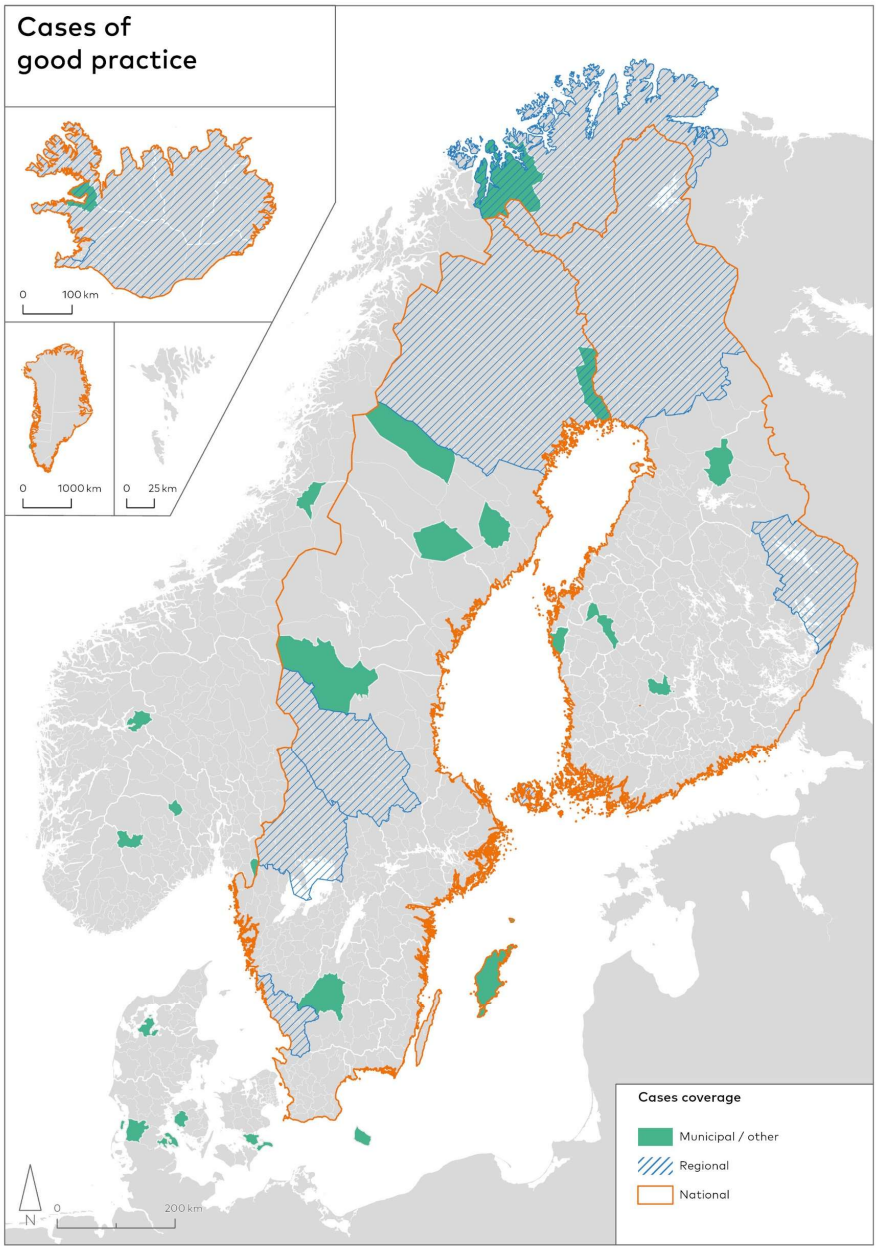

Nordregio

Fem exempel på good practices

Namsskogan (NO)
Tillflytterpakke og bolyst – attraherar inflyttare och bygger lokal kapacitet att behålla dem

Aremark (NO)
Kultursatsning som motor för platsutveckling

Bornholm (DK)
Kunsthåndværkernes ø – samverkan som lyfter konsthantverket

Värmland (SE)
Attraktionskraft Värmland – inkluderande och jämställda arbetsgivare stärker kompetensförsörjningen

4H-entreprenörskap (FI)
Stödjer unga på landsbygden att starta företag

Nordregio

Relationship indicate on close project purposes/themes

Participation & community	Entrepreneurship	Attraction & relocation	Culture & identity	Collaboration & transition
Rollag Youth Council Rollag, Buskerud, Norway	Attraktionskraft Värmland Värmland, Sweden	Namsskogan Relocation Service Namsskogan, Trøndelag, Norway	Aremark Culture Initiative Aremark, Østfold, Norway	Civil-Society Involvement Skive, Tønder, Assens och Vordingborg, Denmark
Youth Up North Norrbotten och Västerbotten, Sweden	4H Entrepreneurship Nationellt, med fokus på landsbygd, Finland	Härliga Härjedalen Härjedalen, Jämtland Härjedalen, Sweden	Mullistaja Seinäjoki, Finland	DalaAuður Dalabyggð, Iceland
RUST Nord-Troms, Norway	Skifta Rikt Nationellt, Sweden	Tokke 59°Nord Tokke, Telemark, Norway	Kunsthåndværkernes ø Bornholm, Denmark	ProjectZero Sønderborg, Denmark
SKUNK Ålands skärgård och landskapet, Åland	W-Power Finland · Sweden · Iceland	Gotland 2040 Gotland, Sweden	Puolanka Pessimists Puolanka, Kainuu, Finland	Landsbyklynger Bykluster i hele landet, Denmark
The Big Neighbourhood Party Skellefteå, Sweden	Siu-Tsiu Grönland, Greenland	Herøy Integration Herøy, Nordland, Norway	Tenk Træna Træna, Nordland, Norway	Fabriksrundan Gnosjöregionen, Sweden
Närpes Integration Model Närpes, Finland	Startup Landið Landsbygdsregioner utanför huvudstadsområdet, Iceland	Hello Halland Halland, Sweden	Lapland Shepherd Holidays Lappland, Finland	
Landsbyggðin lifi Landsbygder i hela landet, Iceland	Enhanced ERA Åländska skärgården, Åland	In Dalarna Dalarna, Sweden	Orivesi Wool Socks Orivesi, Pirkanmaa, Finland	
	Recruit & Retain Årdal, Vestland, Norway	Klaksvík Municipal Development Klaksvík, Faroe Islands	Craft & Living Traditions Nuuk, Kalaallit Nunaat, Greenland	
	Student-Loan Write-Off Finnmark och Nord-Troms insatszon, Norway	Vágur Local Development Vágur, Faroe Islands	Oummu rââst raaj Inari, Finland · Sør-Varanger, Norway	

Nordregio

Good practices och befolknings-förändring i Norden – 10 årsperiod

Blå ++ fler födda än döda, och inflyttningen överstiger utflyttningen

Röd -- fler döda än födda, och utflyttningen överstiger inflyttningen

Grön +- fler födda än döda, men utflyttningen överstiger inflyttningen

Gul -+ fler döda än födda, men inflyttningen överstiger utflyttningen

Nordregio

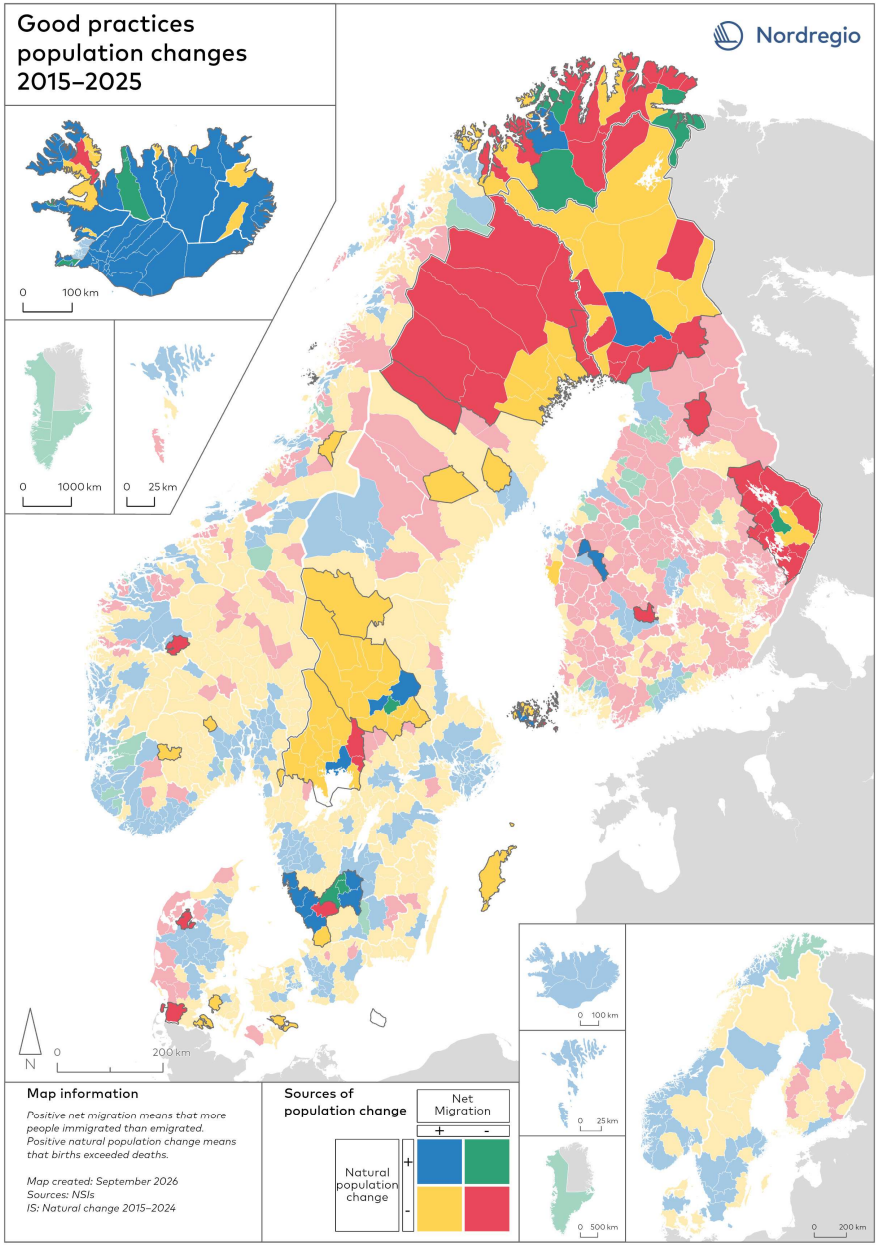

Vanligaste utmaningar i 36 fall

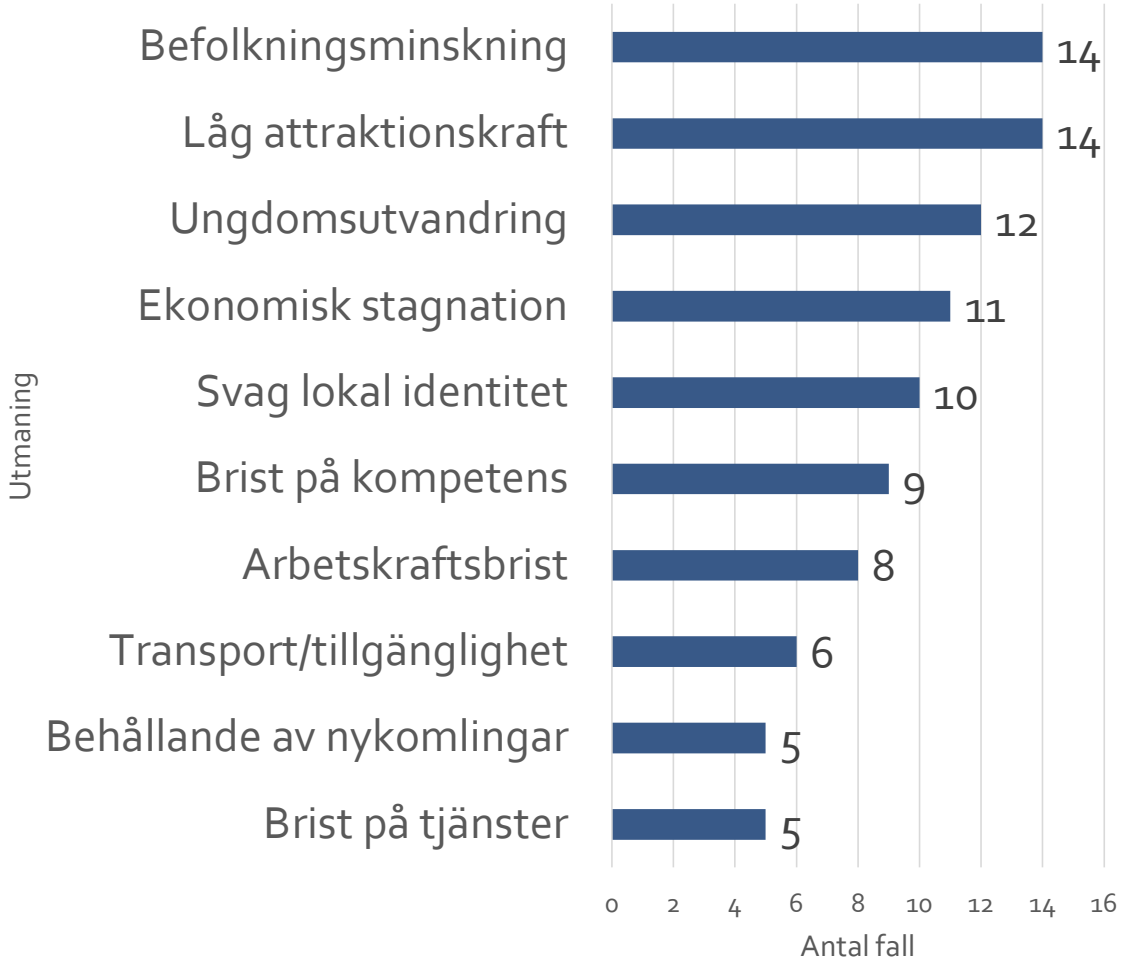

Nordregio

Befolkningskontext	Metod / aktör	Andel inom kontext	Totalt andel	Överrepresentation
Kärnområden på landsbygden	Serviceinnovation	60%	27%	2,25×
Landsbygdsområden nära stadsområden	Kulturella/turistliga/kreativa aktörer	50%	29%	1,72×
Glest befolkade landsbygdsområden	Ungdom/ungdomsorganisationer	30%	19%	1,55×
Lokala centra i landsbygdsområden	Regionala aktörer	75%	48%	1,55×
Landsbygdsområden nära stadsområden	Pilot / experiment	43%	30%	1,43×
Glest befolkade landsbygdsområden	Deltagande planering	40%	30%	1,33×

Lokal kapacitetsuppbyggnad dominerar

Indikator	Andel fall
Kapacitetsbyggande metod	78%
Metodpaket: kapacitetsuppbyggnad, nätverksbyggande, samskapande eller deltagande planering	88%
Samarbetskultur eller nätverkskapacitet bland fall med kapacitetskodning	86%
Möjliggörande mekanismer: samordning, ägande, förtroende eller egenmakt	97%

Nordregio

Lokalt ägande av utvecklingsprocesser och kommunal roll

Mått	Andel av 36 fall
Lokalt ägande som en förändringsmekanism	47%
Kommunen inblandad	78%
Både lokalt ägande och kommun var involverad	47%
Kommunen involverad utan lokalt ägande	31%

Nordregio

Alla platser kan inte göra samma sak

Olika platser – olika utgångslägen

Små tätorter med befolkningsminskning

→ säkra vardagsliv, service och mötesplatser

→ **mobilisera lokala resurser**

→ skapa förutsättningar att stanna och återvända

Pendlingsområden

→ ta vara på närheten till större arbetsmarknader

→ skapa attraktiva miljöer för boende och vardagsliv

→ **stärka den lokala dynamiken**

Landsbygdskommuner med starka naturvärden

→ bygga vidare på natur, livskvalitet och identitet

→ utveckla aktiviteter, service och lokala näringar

→ **främja lokalbefolkningens förankring (genom dynamik)**

Platsattraktivitet handlar inte om att kopiera andra platser, utan om att förstå sina egna förutsättningar och bygga vidare på dem.

Nordregio

Vad kan kommunen göra?

Strukturellt
Skapa förutsättningar

- bostäder och planberedskap
- lokaler och mötesplatser
- service på rätt platser
- skolor, förskolor, kommunal verksamhet
- infrastruktur och kollektivtrafik
- digital tillgänglighet

Symboliskt
Ge mening och legitimitet

- främja platsidentitet och anknytning
- lyfta platsens berättelser och image
- ge lokala initiativ legitimitet
- synliggöra och erkänna lokalt arbete
- dela kunskap om platsen

Dynamiskt
Möjliggöra och bygga kapacitet

- koppla samman aktörer
- ge tillgång till kommunen
- hjälpa till att hitta finansiering
- utveckla samverkansformer
- stödja föreningar och lokala aktörer
- bygga nätverk och intern kapacitet

Kommunens roller – processens skeden

1. Spana efter möjligheter
se lokala behov och idéer tidigt

2. Främja och koppla samman
kunskap, legitimitet, kontakter, finansiering

3. Säkra resultaten
kontinuitet och långsiktighet

Nordregio

Från människor till handling

Ett stegvis sätt att tänka när vi vill utveckla platsens attraktivitet

1. Vilka människor vill vi kunna behålla, attrahera eller få tillbaka?
2. Vad är viktigt för dem?
3. Vad har vi redan?
4. Vad saknas eller fungerar dåligt?
5. Vad kan kommunen påverka?
6. Vad behöver andra aktörer göra tillsammans med oss?

Nordregio

Tack för uppmärksamheten!

Kenneth Nordberg

Senior Research Fellow, Nordregio

kenneth.nordberg@nordregio.org

Nordregio